

GÖÇ YÖNETİMİNDE YEREL YÖNETİMLERİN ROLÜ

Kamil Ateş¹

ÖZ

Dünyada ve Türkiye’de uluslararası göçler üzerinde tartışmaların son yıllarda hızla arttığını görülmektedir. Bu artışla beraber çok kapsamlı ve karmaşık olan göç olgusunun yönetiminde birçok aktör rol almaktadır. Bu aktörlerin içerisinde yerel yönetimler de bulunmaktadır. Dünyada yerel yönetimler klasik mahalli müşterek ihtiyaçları karşılayan kuruluşlar olma görevinin yanı sıra yeni roller üstlenen yönetim birimleri haline gelmesine karşın Türkiye’de ise yerel yönetim kuruluşlarından özellikle belediyeler etkin bir göç aktörü olarak yer alamamıştır. Bu bağlamda bu çalışma kapsamında ana hatlarıyla; Türkiye’nin göç yönetiminde yerel yönetimlerin rolünün ve sorumluluklarının ne olduğuna ilişkin değerlendirmeleri yer almaktadır. Ardından göç yönetimi ile ilgili olarak yerel yönetimlerin konumu ve yerel yönetimlere doğrudan neden bir sorumluluk ve yükümlülük verilmediği Türkiye’deki hukuki düzenlemeler ulusal ve uluslararası mevzuat temelinde tartışılmaktadır. Son olarak göç yönetiminde yerel yönetimlerin uygulama örnekleri değerlendirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: göç yönetimi, yerel yönetimler, belediyeler, yönetim

THE ROLE OF LOCAL GOVERNMENTS IN MIGRATION MANAGEMENT

ABSTRACT

It is seen that the discussions on international migrations in the world and Turkey have increased rapidly in recent years. With this increase, many actors play a role in managing the migration phenomenon, which is very comprehensive and complex. These actors also include local governments. Although local governments in the world have become administrative units that take on new roles and are organizations that meet the classical local common needs, in Turkey, local government organizations, especially municipalities, have not been able to take place as an effective migration actor. In this context, within the scope of this study, there are evaluations on the following subjects: The role and responsibilities of local governments in Turkey's migration management. Then, the position of local governments in relation to migration management and why local governments are not given direct responsibility were discussed on the basis of national and international legislation. Finally, the policy implementation examples of local governments in migration governance were evaluated.

Keywords: migration management, local governments, municipalities, governance

GİRİŞ

Göç meselesi, dünyanın birçok ülkesinde çok yoğun bir şekilde tartışılmakta ve kaçınılmaz bir şekilde hemen hemen tüm toplumların gündelik hayat içerisinde en ön sıralarda yerini almaktadır. Dünya genelinde birçok ülke göçten etkilenmiştir. Ancak bu süreçle beraber bulunduğu stratejik coğrafi konumuyla ilintili olarak Türkiye en çok etkilenen ülke konumuna düşmektedir.

¹ Hacettepe Üniversitesi, Ankara/TÜRKİYE. ORCID: [0000-0002-3196-9741](https://orcid.org/0000-0002-3196-9741). E-mail: kmlats65@gmail.com
Gönderim (Submission): 08.09.2020
Kabul (Acceptance): 25.12.2020

Göç yönetim sürecinde birçok kurum ve kuruluş doğrudan sürece aktif katılabilirken, göçten en fazla etkilenen kentler ve kent yönetimlerini yöneten belediyelerin yeni sivil olarak çıkan ulusal göç yönetimindeki yeri tam olarak net değildir. 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) göçmenlerle ilgili görev ve sorumlulukları merkezi yönetim bünyesinde tutarak bireylere en yakın kurumlar olan ve yine bireylerin karar organlarını belirlediği belediyeler sürecin gerisinde daha pasif bir noktada tutulduğu görülmektedir. Yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik saha çalışmalarına bakıldığında durumun farklı olduğu görülmektedir. Hem ulusal göç mevzuatında hem de yerel yönetim mevzuatında yerel yönetimlere net olarak yetki ve sorumluluk verilmemesine rağmen yerel yönetimler göç sürecinde aktif olarak yer aldıkları görülmektedir. Her ne kadar yerel yönetimler göçmen ve sığınmacılarla ilgili faaliyetler yürütse de bir takım sorunlar yaşadıkları ve yaşanan sorunlara çözümlerin üretilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda bu çalışma kapsamında ana hatlarıyla; Türkiye'nin göç yönetiminde yerel yönetimlerin rolünün ve sorumluluklarının ne olduğuna ilişkin değerlendirmeleri yer almaktadır. Ardından göç yönetimi ile ilgili olarak yerel yönetimlerin konumu ve yerel yönetimlere doğrudan neden bir sorumluluk ve yükümlülük verilmediği Türkiye'deki hukuki düzenlemeler ulusal ve uluslararası mevzuat temelinde tartışılmaktadır. Son olarak göç yönetiminde yerel yönetimlerin uygulama örnekleri değerlendirilmektedir.

TÜRKİYE'DE GÖÇ MEVZUATINDA YEREL YÖNETİMLERİN YERİ

6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

2013 yılına kadar göçmenlere ve mültecilere yönelik kapsayıcı, tüm alan ve faaliyetleri içine alan çatı olarak adlandırabileceğimiz bir yasal düzenleme mevcut değildi. Daha önceki düzenlemelere bakıldığında, Türkiye'de göç hareketleri, göçmenlerin iskânları ve sığınma taleplerini içeren genel bir düzenleme olarak 2510 sayılı İskân Kanunu ilk yasal belge olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında 5682 sayılı Pasaport Kanunu ve 5683 sayılı Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun ile de göçmenlerin iş ve işlemleri düzenlenmektedir (Özgüzel, Çakır ve Çetintürk, 2017).

Öte taraftan Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası anlaşmalarla da göç hukuku iç hukukta yerini almaktadır. 1982 Anayasanın 90. Maddesinde “devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak antlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır” ibaresi ile milletlerarası hukukun iç hukuktaki yeri ifade edilmektedir. Uluslararası anlaşmalardan doğan yükümlülüklerin yerine getirilmesi iç hukukta yapılan düzenlemelerle sağlanmaktadır.

Türkiye'de daha çok ikincil düzenlemelerle yönetilen göç alanı uzun çabalar ve uğraşlar sonucu göçle mücadelenin özellikle hukuki alt yapısının güçlendirilmesi ve daha da etkin hale getirilmesi aynı zamanda Avrupa Birliği (AB) müktesebatına uyumlu olan 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) 2013 yılında Resmi Gazete'de yayımlanarak Türkiye'nin sivil göç yönetimini oluşturmuştur.

6458 sayılı YUKK göç yönetiminin ayrılmaz bir bileşeni olan uyum konusunu düzenlemiştir. 6458 sayılı Kanun'un Uyum başlığınının 96. Maddesinin (1) fıkrasında yerel yönetimler “öneri ve katkılarından faydalanmak” şeklinde oldukça zayıf ve karar verme yetkisi Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne bırakıldığı görülmektedir (Daoudov, 2015; Erdoğan, 2017). Ekonomisi gelişmiş ülkelerde ise bu durum farklı şekilde yönetilmekle beraber göç ve göçmenlerle ilgili sorunların çözüme kavuşturulmasında en önemli paydaşlarından birinin yerel yönetimler olduğu ve

giderek yerel yönetimleri yeni yetkilerle donattıkları ve güçlendirdikleri görülmektedir (Özgüzel ve diğerleri, 2017).

Göç konusunda çalışan akademisyenlerin ve birçok uluslararası kurumunda kabul ettiği üzere 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu birçok alanda yenilikçi olmasına rağmen yerel yönetimler için çok dar çizgide ve sınırlı bir görev çizmiştir (Daoudov, 2015). Dahası, yine 6458 sayılı Kanunu'nun 96. Maddesinin (3) fıkrasında göçmen ve mültecilere kültürel ve sosyal hizmetlerin sunulmasında işbirliği yapılması düşünülen aktörler arasında, “kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları” açıkça isimleri belirtilirken, belediyeler uygulama kısmında öngörülmemiştir (Erdoğan, 2017). Buradan anlaşılacağı üzere göç yönetiminde oldukça önemli olan işbirliğinde yerel yönetimlere yer verildiği görülmektedir. 6458 sayılı YUKK'nun 104. Maddesinin (2) fıkrasında “Genel Müdürlük, görevleriyle ilgili konularda ... yerel yönetimler ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği ve koordinasyonu sağlamakla yetkilidir” demektedir. Ancak iş birliği ve koordinasyon konusunda yerel yönetimlere yer verilmesi yeterli olmadığı açıkça ortadır.

Türkiye’de son yıllarda yapılan yasal düzenlemelerle beraber yerel yönetimlerin daha güçlü olması için çaba sarfedilse de hala istenilen düzeyde olmadığı gerçeğidir. Merkezi yönetimle yerel yönetim arasında kaynaklanan işlev, görev, yetki ve kaynak sorunları yüzünden yerel yönetimler merkezi yönetim karşısından sürekli arka planda olan birimler olarak görülmektedir. Her ne kadar bu sorunlar giderilmeye de çalışılsa merkez ve yerel arasında halen yetki, kaynak ve denetim gibi sorunlarla da karşılaşmaktadır. Özellikle denetim konusu yerel yönetimler üzerinde ciddi baskı oluşturmaktadır. Yerel yönetimlerin siyasal tercihlerinin merkezi idare ile aynı olmadığı dönemlerde baskı daha da katı yönde gerçekleşmektedir.

Merkezi idarenin yerel yönetimlere yetki vermemesinin asıl nedenlerinden biri vesayet denetimi olduğu söylenebilir. Çünkü vesayet denetimi “merkezi yönetimin ülkenin birlik ve bütünlüğünü sağlamak amacıyla yerel yönetimler üzerinde hukuka uygunluk ve yerindelik denetimini de kapsayan bir kontrol mekanizmasına sahip olmasını” ifade etmektedir (Güven, Karkacier ve Şimşek, 2017). Yapılan bu vesayet denetimi ile yerel ile merkez arasındaki önemli bir bağ kurmaktadır ancak birçok sorunun da kaynağını oluşturmaktadır.

Türkiye’de Yerel Yönetimler Mevzuatı

Türkiye’de anayasa çalışmaları Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemlerinde başlamış ve ilk anayasa olan Kanuni Esasi 1876 yılında kabul edilmiştir. Bunun ardından savaş koşulları ve ülkenin içinde bulunduğu zorunlu şartlar gereği düzenlenen ikinci anayasa 1921 Anayasası’dır. Cumhuriyetin ilan edilmesinden sonra günümüze kadar 1924 Anayasası, 1961 Anayasası ve şuan halen yürürlükte olan 1982 Anayasası olmak üzere üç anayasa kabul edilmiştir.

Normlar hiyerarşisi sırasıyla anayasa, yasa (kanun), kanun hükmünde kararname, tüzük (nizamname), yönetmelik (talimatname) ve yönerge şeklinde sıralanmaktadır. Anayasalar normlar hiyerarşisi olarak adlandırılan ve en üst basamağında yer alan, kanunlardan farklı ve daha güç yöntemlerle konulup değiştirilebilen hukuk kurallarının bütünü olarak kabul edilmektedir.

Türkiye anayasalarında yerel yönetimlerle ilgili maddelere yer verilmiştir. Osmanlı Devleti’nin ilk anayasası olan 1876 Anayasasında yerel yönetimlere yer verildiği ve daha sonra tüm anayasalarda yer almaktadır. 1876 Anayasasınının 108.ve 112. Maddeleri belediyelerin kurulması ile hükümler içerdiği görülmektedir. 1921 Anayasasında ise vilayet, kaza ve nahiyeler bölümlerinde yerel yönetimlerin yönetilmesi, idaresi ve meclislerin nasıl olması gerektiği ile ilgili hükümler içerdiği görülmektedir. 1924 Anayasası 1921 Anayasası ile benzerlik

göstermektedir. 1924 Anayasasında Türkiye coğrafi durumu ve ekonomik ilişkiler bakımından il, ilçe ve köylerin nasıl ayrılması gerektiğinden söz etmektedir. 1961 Anayasası ise mahalli idareler başlığı altında 116.maddesinde düzenleme yapılarak “Mahallî idarelerin il, belediye veya köy halkının müşterek mahallî ihtiyaçlarını karşılayan ve genel karar organları halk tarafından seçilen kamu tüzel kişiler” olduğu belirtilmektedir.

Ülkelerin anayasalarında yerel yönetimlerle ilgili düzenlemeler genel olarak yer almaktadır. Türkiye’de de Osmanlı Devleti’nin ilk anayasası olan 1876 Anayasası’ndan itibaren yerel yönetimlerle ilgili kurallar Türkiye Cumhuriyeti Anayasalarında yer almaktadır (Işıkhana, 2019). Bu çalışmada 1982 Anayasasında yer alan kurallar çerçevesinde yerel yönetimlerin rolleri ele alınacaktır.

Türkiye’de gün geçtikçe sorumlulukları ve yükümlülükleri artan yerel yönetimler (Mahalli idareler) Anayasanın 127. Maddesi’nde; “il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişiler” olarak tanımlanırken, yine bu tanımla benzer şekilde “yerel bir topluluktaki bireylerin ortak ihtiyaçlarını karşılayan, kamu mal ve hizmetleri sağlayan, yine yerel halkın kendisinin seçtiği organlarca yönetilen kurumlar” (Ulusoy ve Akdemir, 2017) olarak da tanımlanmaktadır.

Tanımlardan anlaşılacağı üzere yerel yönetimler yerel halkın ihtiyaçları karşılamak ve bir takım hizmetleri sürdürmek üzere ortaya çıktıkları görülmektedir. Bunların yanında 5393 sayılı Belediye Kanunu yerel yönetimlerin idari ve mali özerklikleri olduğunu da belirtmektedir (Türkoğlu, 2009). Anayasada belirtildiği gibi mahalli idarelerin anayasal olarak görevleri mahalli müşterek ihtiyaçları karşılamakla sınırlı olması gerektiği belirtilmektedir. Mahalli müşterek ihtiyaçların karşılanması durumu aynı zamanda mahalli idareler ile merkezi idare arasındaki görev ve yetki ayrımının belirlenmesi açısından da oldukça önem teşkil etmektedir (Şaylan, 2018). Sonuç olarak Anayasada da belirtildiği gibi yerel yönetimlerin var olmasının en önemli sebebi il, belediye ve köy halkının yerel ortak ihtiyaçlarını karşılamak olduğu görülmektedir.

Kamu yönetimi ve yerel yönetimlerin yeniden inşa ve yapılandırma süreci Türkiye’nin gündeminde Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nın oluşturulmaya çalışıldığı 1980 yılından beri devam etmektedir. 2000’li yıllardan itibaren başlayan yeni bir dönemle birlikte yerel yönetimlerde reform yapabilmek için çaba gösterilmiş ve bu çabalar sonucunda yapılan çalışmalar düzenlenerek yasal hale getirilmiştir. Yapılan reformların en önemlisi şüphesiz ki yerel yönetim reformudur (Kılıç, 2019). 2004 ve 2005 yıllarında kabul edilen doğrudan belediyeleri kapsayan yerel yönetim kanunlarıyla, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’na büyük ölçüde uyum sağlanmıştır. Yapılan reformların ilki 2004 yılında ortaya çıkan 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu’dur. Toksöz ve arkadaşları (2009) tarafından hazırlanan bir raporda büyükşehir belediyelerinin kurulmasıyla önemli bir adım atıldığını ancak sorunların hala devam ettiğini ifade etmektedir. 1984 yılında kurulan ve belediye sisteminin en önemli parçaları olan büyükşehir belediyeleri ile büyükşehre bağlı belediyeler arasında tam anlamıyla bir işbirliği ve eşgüdüm sağlanmadığını, büyükşehir belediyeleri ve belediyeler arasında yaşanan çekişmelerin kamu hizmetlerini geciktirmesi gibi durumlar 2004 yılında çıkarılan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile aşılmıştır (Toksöz ve diğerleri, 2009). Bir diğer önemli reform ise 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu’ndan bir yıl sonra kabul edilerek Resmi Gazete’de yayımlanan 5393 sayılı Belediye Kanunudur.

Ancak Türkiye için yerel yönetimler bağlamında reform niteliğinde olan 5216 ve 5393 sayılı kanunlar uluslararası örgütlerin eleştirilerine halen maruz kaldığı görülmektedir. Türkiye’nin

Avrupa Birliği'ne (AB) üye olma sürecinde AB'nin Türkiye yerel yönetimler noktasında ciddi eleştiriler yaptığı görülmektedir. Türkiye'ye yapılan eleştiriler ilerleme raporlarına yansıdığı ve merkezi idarenin hala yerel yönetimlere yetki devrini yapamadığı, belediyelerin mali özerkliklerinin sağlanamadığı yerel düzeyde katılımcı mekanizmaların işletilemediği şeklindedir. Avrupa Birliği yerel ve bölgesel yönetimlere bütünleşme sürecinde özel bir önem atfettiğinden Türkiye'den bu konuda adım atılması yönünde tavsiye kararlar aldığı görülmektedir.

Tüm belediyeler bu kanunlar kapsamında yetkili oldukları görev alanında hizmet vermektedirler. Türkiye'deki yerel yönetimler göçün etkin yönetimi ayrı önemli bir yere sahiptir. Göçmenlere yardım yapan belediyeler, faaliyetlerini 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda aşağıda belirtilen maddelere dayandırmaktadır.

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5393 Sayılı Belediye Kanunu

Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev, yetki ve sorumlulukları yasal düzenlemelerdeki yerine bakıldığında 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7. Maddesinin (m), (n), (v) fıkralarında ve ilçe belediyelerin görev ve yetkilerinin (d) fıkrasında “büyükşehir ve ilçe belediyeleri yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmeti yürütmek, geliştirmek” konusunda yetkili kılınmıştır. Büyükşehir belediyeleri bu noktada yaşlılar, engelliler, gençler ve çocuklar gibi hassas ve incinebilir grupları da kapsayan bir görev alanına sahip olduğu görülmektedir.

Hem 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda hem de 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nda doğrudan olarak göçmenler ve sığınmacıların ihtiyaçları hakkında özel olarak belirtilen bir madde olmadığı görülmektedir. Bu sorunu aşmak için olarak belediyelerin mülteciler ve göç konusundaki yetki ve görevleri diğer bazı hukuki düzenlemeler üzerinden bulunabilmektedir.

5393 Sayılı Belediye Kanunu'da geçen ve belki de en fazla konuşulan ve tartışılan “Hemşehri Hukuku” kavramıdır. Söz konusu Kanunu'nun 13. maddesinde; “Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilendirme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır.” Söz edilen Kanunda 13. Maddede yerel yönetimlerin hizmetlerinden yararlanmak için herhangi bir vatandaşlık şartının gerekli olmadığı belediye sınırları içerisindeki herkesin aynı beldenin hemşehrisi olması kabul edilmektedir. Yerel yöneticilerde kamu hizmeti sunabilmek için göçmenlere yönelik faaliyetlerini bu madde üzerinden sundukları görülmektedir (Şahin,2019). Böyle bir uygulama yerel yöneticileri zorladığı ve sıkıntılı durumlara düşürdüğü, bunun yerine belediyelerin göç yönetimindeki görev sorumluluklarının net olarak belirtilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Yukarıda ifade ettiğimiz gibi belediyeler yasal düzenlemelerde göçmen ve sığınmacılarla ilgili doğrudan herhangi bir yetki ve sorumluluğu bulunmamaktadır (Babaoğlu ve Kocaoğlu, 2017). Her ne kadar yerel yöneticiler 13. Maddede geçen hemşehri kavramına atıfta yapsa hesap verdikleri ve zor durumlarından biri olan Sayıştay denetimlerine takıldıkları görülmektedir. Marmara Belediyeler Birliğinin (2015) yapmış olduğu bir çalışmada ise Sayıştay denetimlerindeki problemler aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir.

Bu konudaki tereddütler, ...“Hukuki, yönetsel ve ekonomik bağlamdaki belirsizlikler nedeniyle belediyeler, mültecilere yönelik yardım ve çalışmalar yaparken endişe duymaktadır... Mülteciler ile ilgili açık hükümlerin ve net bir yasal çerçevenin olmaması,

belediyeleri mültecilere yönelik yardım ve çalışmalar ile ilgili karar alma noktasında zor duruma düşürmektedir” cümleleri ile ifade edilmiştir.

Göçmen ve sığınmacıların yerleştiği şehirde ciddi alt yapı sorunlarıyla karşılaştıkları görülmektedir. Bu gruplara alt yapı hizmetlerinin sunulması için ek bir bütçe, ek yeni imar ve planların yapılması, su kaynaklarına ulaşım ve tespiti, çevre sorunları ve barınma problemleri gibi zaruri ve ötelenemeyen gereksinimler ortaya çıkmaktadır. Yalnızca vatandaşlar üzerinden yapılan planlamaların yeterli etkinliği sağlamadığı ve kaynakların da yetersiz kaldığı görülmüştür. Belediyeler göçmen ve sığınmacılara sosyal yardım ya da birtakım kamusal hizmetlerin ulaştırılması gibi bir sorumluluğu olmakla beraber aynı zamanda göçmenlerin kente de ayak uydurması ve sosyo-kültürel bir yapı koruma gibi önemli bir sorumluluğu vardır.

Aslında yerel yönetimlerin mülteci ve göçmenlerle en çok muhatap olan kurumlar olduğu merkezi yönetim tarafından da bilinmektedir. Ancak merkezi yönetimin de farkında olduğu ancak yetki ve sorumlulukları devretmekten çekindiği ve hatta direttiği yerel yönetimler yasal olarak yetkilendirilmemektedir. Bu konu farklı şekillerde hala tartışılmaya devam etse de yerel yönetimlerin güçlendirilmesi bir takım sorunların da beraber geleceğinden endişe edilmektedir. Yetki verildiği takdirde merkezi idarenin ve sivil toplum kuruluşlarının yapamadığını yerel yönetimler yerelde daha etkin, katılımcı bir ruhla yapabileceklerdir. Her şeye rağmen bireylere en yakın kurumlar olan belediyeler mevzuatta doğrudan yer almamasına rağmen göçmenlere yardımlarına devam etmektedir. Ancak bu süreçte belediyeler bir takım sorunlarla karşılaşmaktadır.

YEREL YÖNETİMLERİN GÖÇ YÖNETİMİNDE KARŞILAŞTIĞI ZORLUKLAR

Yerel yönetimler bağlamında çokça vurgulanan önemli ilkelerden biri katılım kavramıdır (Akay, 2016). Bazı gelişmiş ülkelerdeki göçmen ve sığınmacıların yerel karar alma süreçlerine düzenli katıldıkları ancak benzer bir yasal ve idarî düzenleme Türkiye’de hala yoktur (Daoudov, 2015). Mültecilerin entegrasyonu konusunda Türkiye’de birçok belediye istenilen veya beklenen projeleri hayata geçirememiştir. Bunun sebepleri arasında; Türkiye’nin göç dalgasına plansız ve hazırlıksız yakalanması, göçün öngörülememesi, göçün beklenen süreden daha uzun sürmesi ve göçmenlerin kalıcı olması, yerel yönetimlerin siyasi nedenler, finansal sıkıntıları ve bu konuyla ilgili uluslararası bir mevzuata sahip olunmaması şeklinde açıklanmaktadır (Tamer ve Birvural, 2017).

Ev sahibi toplumlar göçmenlerin yakın gelecekte geldikleri yerlere geri döneceklerini varsaymaktadır. Ancak gerçekte olan göçmenlerin geldikleri ülkede yeni kalıcı hayatlar kurma çabalarının olduğu görülmektedir. Durum böyle olunca başta belediyeler olmak üzere yerel yönetimlerin mültecilere acil destek vermeleri bir zorunluluk olarak ortaya çıkmış, ancak mültecilerin kentte kalış süresi uzadıkça ve kente yerleştikçe belediyelerinde öngöremediği ve aslında daha önce hiç planlamadıkları ve yasal yetkiler anlamında tartışmalı sayılabilecek alanlarda da mültecilere yönelik hizmet vermek durumunda kaldıkları görülmektedir.

Göçmen ve sığınmacılara hizmet sunan belediyeler bir takım zorluklarla da karşılaşmaktadır. Genel olarak bunlar aşağıda detaylı olarak açıklanan mevzuat, yönetsel, finansal (ekonomik), dil, profesyonel, nitelikli eleman eksikliği, eğitim, sağlık ve konut ve barınma sorunlardır.

Mevzuata İlişkin Sorunlar

Yerel yönetimlerin en temel sorunlarından biri de mevzuata ilişkindir. Göçmen ve sığınmacılara yönelik yapılacak her türlü desteğin hangi kanuna dayandırılacağı ve nasıl

yapılacağı açık bir biçimde tanımlanmamış olması önemli bir probleme olarak yerel yönetimlerin karşısına çıkmaktadır. Bunun yanında birçok belediye 5393 sayılı kanununda belirtilen hemşehri kavramına göre yaptıkları yardımların da denetime tabi tutuldukları için idari soruşturma (Daoudov, 2015; Erdoğan, 2017).

5393 sayılı Kanun, mültecilere verilecek hizmetler için “açık kapı” bırakmış, ancak zorunlu bir görev atfetmemiştir. Erdoğan göre (2017) 5393 Sayılı Kanun’un “Hemşehri Hukuku”na ilişkin hükümleri ile belediyelere mültecilere hizmet etme imkânı ve yükümlülüğü oluşturduğunu belirtmektedir. Ancak, Kanun açık olarak vatandaş olmayanlardan yani yabancılardan söz etmediği için, belediye yönetimlerinin bu konuda tereddütte kaldıkları ve ortak bir noktada buluşamadıkları da bilinen bir gerçektir. Görüldüğü gibi yerel idarecilerin doğrudan göçmenlere yardım yaparken zorlandıkları ve hizmet sunarken idari vesayete tabi oldukları görülmektedir.

Yönetimsel Sorunlar

Göç sürecinin yönetilmesini kolaylaştıran en önemli bilgi göçmenler ile ilgili sağlıklı bir veri setinin olmasıdır. Yerel yönetimler sağlıklı verilere ulaşamadığı takdirde kamusal hizmetlerde ciddi sorunlar ve kaynak israfıyla karşı karşıya kalmaktadır.

Bu konuda merkezi idareden istedikleri kadar sağlıklı ve detaylı bilgi alamayan belediyeler, ihtiyaçlarını kendi oluşturdukları sistemler üzerinden geliştirmeye çalışmaktadırlar (Erdoğan, 2017). Göçmenlere sağlanan yardımlar konusunda bu konuda aktif olarak yer alan belediyelerin ortak bir yönetim sistemlerinin olmadığı, bağımsız yönetim modellerinin uygulandığı bilinmektedir. Genel olarak yazılan raporlarda ve akademik çalışmalarda yerel yöneticilerin bu konuda bir ortak bir sistem üzerinden hareket edilmesi fikri ortaya atılsa da şuana kadar böyle sistemin varlığı meydan gelmiş değildir.

Finansal Sorunlar

Merkezi idare tarafından belediyelere aktarılan genel bütçe vergi gelirlerinden temel bir kriter olan o şehrin nüfusedir. Göçmen ve mülteciler de o şehirde kayıtlı vatandaş olmadıkları için merkezi idareden bütçe alamamaktadır. Yani merkezi yönetim belediyelere Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığında olan ve o bölgede ikamet eden nüfus kadar bütçe ayırdığından o bölge göçle gelenlere herhangi bir kaynak ayrılamamaktadır. Özellikle belediyeler büyük ölçüde nüfus ölçütü esas alınarak merkezi yönetim bütçesinden almış oldukları payı göçten kaynaklı fazla nüfus için de harcamak durumunda kalmaktadırlar (Demirhan ve Alsan, 2015). 5393 sayılı kanunda belirlendiği gibi belediyelerin yardım için ayırdıkları bütçeler sadece o yerelde ikamet vatandaşlara göre hesaplanarak ödenmektedir. Dolayısıyla mültecilere yardım sağlamak için belediyelere ek finansman sağlanmamaktadır. Belediyeler ekonomik yetersizlikler sebebiyle göçmenlerin gereksinimlerini karşılamada sorunlarla karşılaşmaktadır. Öyle ki Orta Doğu Stratejik Araştırmalar Merkezi’nin (ORSAM) TESEV işbirliği ile 2015 yılında hazırlanmış olduğu *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’ye Etkileri* adlı raporda kentlerdeki yoğunluklarına göre göçle gelenlerin belediye bütçeleri üzerinde ek yüzde onluk maliyete sebep oldukları belirtilmektedir (Orhan, Gündoğar, 2015).

Dil Sorunları

Dil sorunlarının ele alındığı bu bölümde büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir statüsü olmayan belediyeleri ayrı ayrı ele almak gerekmektedir. Ne yazık ki birçok belediyede (Kısmen Büyükşehir Belediyeleri hariç) nitelikli personel ve ya yabancı dil bilen personel sayısı oldukça az olduğu ya da hiç istihdam edilmediğidir. Yapılan araştırmalar, göçmenlerin çeşitli nedenlerle, yerleştikleri toplumun dilini öğrenmekte geciktiklerini ortaya koymaktadır (Sophie.

2011). Göçmen ve sığınmacılara yönelik yapılan yardımlarda karşılaşılan en önemli sorunlardan birinin dil engeli olduğu görülmektedir. Birçok belediyede göçmenlere hizmet veren birimlerde alanında uzman ve dil bilen eleman istihdamının olmadığı için sorunların kaçınılmaz olduğu söylenebilir. Türkiye'deki Suriyeliler hakkında yapılan çalışmalarda, ev sahibi ülkenin dilini bilmemenin, göçmenlerin haklarına ve eğitime, iş gücü piyasasına, sağlık hizmetlerine ve hukuki hizmetlere erişimini engellediği ortaya çıkmıştır (Nimer, 2019). Dil karşılaşılan en önemli zorluklar arasında yer almaktadır.

Profesyonel, Nitelikli Eleman Eksikliği

Türkiye'de belediyelerin sadece göç ve göçmenlerin sorunlarıyla ilgilenen bir birim oluşturmadıkları görülmektedir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi bünyesinde oluşturulan müdürlük bir istisna olarak karşımıza çıkmaktadır. Hal böyle olunca göç ve göçmenlerle ilgili olarak belediyelerde de sorunlar çıkmaktadır. Göçmen ve sığınmacılarla çalışacak kadar yerel yönetimlerde profesyonel ve nitelikli personel olmadığı yapılan birçok akademik raporda belirtilmiştir (Orhan, Gündoğar, 2015). Erdoğan ise (2017) göçmen oranlarının fazla olan yerleşim birimlerinde profesyonel ve nitelikli eleman olmamasından dolayı sıkıntı yaşandığını ifade etmektedir. Sadece nicelik olarak değil, özellikle yabancı dil (Suriyeliler ve Arap nüfusu yoğun olduğundan Arapça) bilen elemanların istihdam edilmesi gerekliliği sıklıkla dile getirilmiştir.

Eğitim Sorunları

Göçmenlerin ve mültecilerin eğitimi çok önemli ve karmaşık bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim en başta göçle gelen çocukları ilgilendirmekle beraber aslında tüm göçmenler için önemli bir konudur. Öyle ki yapılan çalışmalarda istatistiki verilere incelendiğinde göçle gelenlerin neredeyse 70'i kadın ve çocuklardan oluşmaktadır (Çakırer Özservet, 2016; Özservet, 2015). Bugün Türkiye'de geçici koruma statüsünde 3,6 milyona yakın Suriyeli bulunmakta ve bunların yaklaşık 1,5 milyonunu çocuklar oluşturmaktadır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020). Bu veriler ışığında değerlendirildiğinde eğitim oldukça önemlidir ve eğer tedbir alınmazsa gelecekte toplumda farklı sorunlara karşılaşılmaması muhtemeldir. Göçmen ve sığınmacılara sunulacak eğitim ilgili ciddi belirsizlikler vardır. Eğitimde hangi dilin kullanılacağı, eğitimin içeriği ve müfredatı, eğitim hangi okullarda ve ne şekilde eğitim sunulacağı, eğitimi verecek öğretmenlerin seçimi ve öğretmenlerin hazır bulunuşlukları gibi temel konular hala belirsizliğini korumaktadır. Bunun yanında eğitim mezuniyeti sonrası Türkiye'de denklik durumlarının nasıl olacağı ve çalışma durumları gibi konularda eğitim sorunlarının içerisinde yerini almaktadır.

Göçmen çocuk ve gençlerin okullaşamama nedenleri Suriyeli çocuklar örneği üzerinde incelendiğinde Suriyeli çocukların okullaşmaları önündeki bazı temel engeller bulunmaktadır. Bunlar; sosyo-ekonomik yetersizlikler, hak ve sorumluluklarının bilmemeleri yani bilgilendirme ve yönlendirme eksikliği, dil ve kültürel engeller, savaşta ya da başka bir şekilde ebeveynini kabetmiş refakatsiz çocuklar ve sürekli göçmenlerin yer değiştirmesi olarak sıralanabilir (Çoşkun, Emin, 2018:10, Human Rights Watch, 2015).

Sağlık Sorunları

Göçün her aşamasında göçmenler sağlık sorunlarıyla karşılaşabilmektedir. Göçmenlerin sağlığını etkileyen ve belirleyen çok sayıda etmen bulunmaktadır. Bu etmenlerden başlıca olanları, kültürel ve dilsel etmenler, ayrıldıkları toplumların sağlık çevresi, gönüllü veya zorunlu göçmen olmaları, ayrıldıkları ve yerleştikleri toplumdaki sosyo-ekonomik koşullar, yaşam standartları ve ayrıca yerleştikleri ülkelerin sağlık sistemlerinin kapsayıcı veya

kısıtlayıcı olması olarak sıralanabilir (International Organization for Migration (IOM), 2009). Özellikle göçmenlerin vardıkları hedef ülkede sığınma taleplerinin çok uzun sürdüğü ya da belirsiz bir hal aldığı olmaktadır. Bu dönemde göçmenler yaşadıkları kentlerde düzenli bir tedavi hizmeti alamayabilirler. Özellikle göçmenler sağlık hizmetlerine ve ilaçlara ulaşmada dil engeli, maddi yetersizlik ve ulaşım sıkıntıları gibi sorunlarla karşılaşmaktadır.

Konut ve Barınma Sorunları

Barınma sorunu Maslow'un belirttiği gibi en temel basamak olan fiziksel ve insani bir ihtiyaçtır. Göçle gelen insanlar fiziksel ve insani bir ihtiyaç olan barınacak bir yer bulamadıkları için yer değiştirdiklerinden hareketle güvenli ve temiz bir yere sahip olamamak, hayata ve şehre tutunamamakla eşdeğer olduğunu söyleyebiliriz. Barınma sorunları, maddi açıdan uygun fırsatların sunulmamasıyla birlikte ortaya çıkar. Göçmen akımıyla birebir beklenmedik şekilde karşılaşmak, kamuda merkezi ve yerel idarede hazırlıksız karşılaşmak anlamındadır. Bu nedenle entegrasyon politikaları için öncelikle göçmene ucuz ve asgari konforda barınma olanakları için mekanizmaları devreye sokmak gerekmektedir (Özservet, 2015). Türkiye'deki yerel yönetim mevzuatında yapılan değişiklikler aslında konut yapımı noktasında herhangi bir problem çıkarmamaktadır. Bu bağlamda, 5393 sayılı Belediye Yasası, 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Yasası ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Yasası yürürlüğe girmiştir. Çıkarılan bu yasalarla birlikte, yerel yönetimler konut üretimi ve kentsel dönüşümle ilgili geniş yetkilerle donatılmıştır. Ancak ana sorun yine bütçede takılmaktadır. Merkezi yönetimden göçmenlere yapılacak yardımlar konusunda belediyelere ek bütçe ayırması gerekmektedir.

GÖÇ YÖNETİMİNDE AVRUPA (ALMANYA, İSPANYA) YEREL YÖNETİM ÖRNEKLERİ

Göç yönetiminde belediyelerin uygulamaları Almanya, İspanya ve Türkiye örnekleri üzerinden değerlendirilmektedir.

Almanya-Frankfurt Belediyesi Örneği

Almanya'da bilindiği üzere 20. yüzyılın ortalarından itibaren en yoğun göç alan ülkelerden birisi haline gelmiştir ve günümüze kadar da çeşitli nedenlerden dolayı hâlâ göç alan bir ülke konumundadır. Avrupa ülkeleri arasında mülteci yükünü üstlenen ülkelerin başında Almanya bulunmaktadır. Bu süreçte ülkeye gelen göçmenlere yönelik Alman hükümeti tarafından farklı politikalar izlenmiş ve bu uygulanan politikaların yerli halk ve mülteciler üzerinde farklı etkileri olmuştur (TBMM, 2018).

Almanya'da yerel yönetimler demokratik devletin vazgeçilmez temel taşları, hatta "demokrasinin okulu" (Çukurçayır, 2013) olarak görülmekte ve kanunlarla açık şekilde merkezi idareye verilmeyen bütün hizmetler yerel yönetimler tarafından yerine getirilebilmektedir. Alman yönetim sisteminde yerellik temel bir ilkedir ve yerel yönetimler oldukça güçlüdür. Buna mukabil merkezi idare ancak kanunlarla kendisine verilen görevleri yerine getirebilmektedir (Bağlı, 2011). Yerel Yönetimler devletin yürütme organı olarak kabul edilmişler ve oldukça güçlü yetkilerle donatılmışlardır. Almanya'da yerel yönetimler belediyeler ve ilçe yönetimlerinden oluşmaktadır.

Almanya'nın AB içerisindeki siyasi varlığının büyük olması nedeniyle birliğin göçmen politikaları üzerinde etkisi büyük olmuştur. Bunun yanında Almanya birlik içerisindeki ülkeler arasında en çok göç alan ve sığınma başvurusunda bulunan devletlerden birisidir. Bu nedenle oluşturulacak politikada Almanya'nın yetki alanı oldukça geniş olmuştur.

Frankfurt hem bir göç kenti hem de uluslararası bir finansal başkent olmasından dolayı örnek olarak tercih edilmiştir. Aynı zamanda Frankfurt'ta yaşayan insanların yaklaşık üçte biri Alman pasaportuna sahip olmadığı, bu durumda da bu özellik Frankfurt'tu gerçekten çok uluslu ve çok kültürlü bir şehir yapmaktadır. Frankfurt şehri, 1980'lerde göçmen entegrasyonu konusunda Almanya'da ciddi şekilde boğuşan ilk şehirlerden biri olmuştur. 1989 yılında ise Çokkültürlü İşler Ofisi açarak (Amt für multikulturelle Angelegenheiten, AMKA), Almanya'da türünün ilk örneği olmuştur. Başlangıçta tartışmalı olan entegrasyon girişimleri bugün hem ulusal hem de uluslararası düzeyde örnek teşkil etmektedir (Amt für multikulturelle Angelegenheiten, 2020). Bunun yanında Frankfurt'ta yaşayan tüm sığınma taleplerinden, sığınma hakkına sahip olanlardan, siyasi açıdan zulüm gören diğer kişilerden, mültecilerden ve uluslararası hukuk, insani veya siyasi nedenlerle ikamet izni verilecek yabancılardan sorumlu olan bir diğer birimde Göçmenlik Bürosudur. Görüldüğü gibi Çokkültürlü İşler Ofisi hem de Göçmenlik Bürosu yerel düzeyde göçmen ve sığınmacılara yönelik hizmet veren birim olarak ön plana çıkmaktadır.

Frankfurt'ta şu zamana kadar göçmenlere ve sığınmacılara çok farklı uygulamalar gerçekleştirmişlerdir. Özellikle Frankfurt'ta yaşayan şehir sakinlerine entegrasyonun kendileri için ne anlama geldiği hakkında bilgi vermek için Diversity Moves Frankfurt (Vielfalt bewegt Frankfurt) gibi hem entegrasyon hemde bilgilendirme kampanyasını başlatarak örnek uygulamalara Almanya'da öncülük etmişlerdir (Amt für multikulturelle Angelegenheiten ve citiesofmigration, 2020).

Frankfurt Belediyesi bünyesinde bulunan Çok Kültürlü Ofis, entegrasyon, göç ve ayrımcılıkla mücadele ile ilgili sorular için ülke çapında en büyük profesyonel meslek elemanlarının olduğu bir ofisidir. Çok Kültürlü Ofisin görevi tavsiyelerde bulunmak ve arabuluculuk yapmaktır. Çok Kültürlü Ofis sosyal bütünlüğün korunmasında merkezi hükümetin kendisine vermiş olduğu diğer hükümet görevlerine paralel olarak, kamusal bir görev olduğundan bu tür çalışmaları yapmaktadır. Bağımsız bir ofis olarak, bu yetkinin açıkça görülebilir olması ve daha büyük bir örgütün sorumluluk kataloğunda kaybolmaması gerektiğine inanmaktadır. Yani yerel düzeyde şehri ilgilendiren konularda görünür olarak faaliyetleri sürdürülmesi gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Çok Kültürlü Ofis 1989 yılında kuruluşundan bu yana göçmen ve sığınmacılarla ilgili olarak eşitlik ve katılım ile ilgili birçok faaliyet sürdürmüş ve sorunların cevaplanması için birçok soru ortaya atmıştır.

İspanya-Barselona Belediyesi Örneği

İspanya'da yerel yönetimler kamu yönetiminin bir tamamlayıcısı olarak kabul edilmektedir. İspanya üniter devlet yapısına sahiptir. Ancak bu üniter yapı içerisinde geniş bir yerinden yönetim (desantralizasyon) sistemi uygulanmaktadır. İspanya'da bölgesel yönetim, il yönetimi, belediyeler olmak üzere üç kademeli bir yerel yönetim sistemi bulunmaktadır. Bu ana birimler yanında belediye birlikleri, metropoliten yönetim ve ilçeler yer almaktadır (Adaş, 2019; Toköz ve arkadaşları, 2009; Konuralp, 2019). Bunun yanında İspanya'da belediyeler çeşitlilik göstermektedir. Normal belediyeler yanında özel statülü belediyeler ve büyükşehir belediyeleri bulunmaktadır.

OECD (2018) tarafından 2018 yılında yapılan "Barcelona'da göç ve mültecinin yerel entegrasyonu için çalışma" başlıklı bir çalışmada, Barselona kentinin 2000 ve 2009 yılları arasında uluslararası göçte hızlı bir artış yaşadığını belirtmiştir. Barselona'ya özgü olmayan ve İspanya'nın geri kalanında daha yaygın olarak gerçekleşen bu süreçte, Barselona ülkede bir göç merkezi haline geldiğini ve şehirde yabancıların oranı 2000 yılından bu yana beş katına çıktığı görülmektedir. Barselona'da ikamet eden yabancılar 2000 yılında Barselona nüfusunun %3,5'ini oluştururken, 2009 yılına gelindiğinde %18,1'e ulaştıkları gözlemlenmiştir. 2017

yılında nüfusun %17,5'i yabancı, %23'ü yabancı doğumlu ve yaklaşık %30'unun yabancı kökene sahip bir geçmişinin olduğu tespit edilmiştir.

1990'ların sonlarından bugüne ve Barcelona Belediyesi yerel düzeyde göçmen entegrasyonu için kapsayıcı önlemler tasarlamış ve uygulamıştır. Özellikle 2017 yılına gelindiğinde hem OECD hem de Avrupa Birliğinin ortak geliştirdiği bir proje ile yerel düzeyde göçmenlerin ve mültecilerin entegrasyonuna yönelik Barcelona yerel yönetimi dört temel stratejik ilkeye dayanan kültürlerarası bir vizyon etrafında entegrasyon önlemleri geliştirdiği söylenebilir. Bunlar; entegre destek ve yeni gelenlerin hızla kabulü, göçmen ve mültecilerin şehrin sakini olarak hak ve yükümlülüklerle eşit erişim, çeşitliliğin şehir için bir varlık yani şehir için hem farklılık ve kültürel zenginlik olarak tanınması, sosyal entegrasyonun korunması için çeşitli sakinler arasındaki etkileşimin desteklenmesi şeklindeki önlemlerdir.

Diğer yanda Barcelona'nın göç ve entegrasyon yaklaşımlarını incelediğimizde; güçlü bir yerel yönetim sahip Barcelona göç yönetiminde başarılı olduğu ve göç yönetiminde farklı uygulamalar ve örnek politikaları yürütmektedir. Barcelona Belediyesi yerel yöneticileri kent demokrasisi için çaba gösteren her türlü sosyal hareketlere destek vererek var olmaları için çaba sarf etmektedir. Bunun yanında sivil inisiyatiflerin ve vatandaşların katılımına, beklenti ve taleplerine, çözüm önerilerine önem vermesinden, diyaloga ve işbirliğine açık bir yönetim anlayışı sergilemesinden gurur duyan ve bundan taviz vermeyen bir yapı sergilemektedir. Barcelona, göç ve kültürel çeşitlilik ile ilgili konulara cevap vermek için şimdiye kadar dört planı geliştirerek onayladığını söyleyebiliriz. Bu planlar; Kültürlerarası Belediye Planı (1997), Belediye Göç Planı (2002), Göçmenlik Çalışma Planı (2008-2011) ve İkinci Göçmenlik Çalışma Planı (2012-2015) şeklindedir (Garcés-Mascareñas, 2014).

Bu yönetim anlayışı doğrultusunda her alanda aktif çalışan Kent Konseyi ve onun altında çalışan alt meclisler oluşturulmuştur. Göç Meclisi de bu alt meclislerden biri olarak Konseyle birlikte göç ve göçün yönetiminin planlanması konusunda önemli çalışmalar yapmaktadır. Konsey, 'Şehirlerin Uluslararası Göç Konusunda Anahtar' görevi olduğunu, bu nedenle ulusal politikalar yanında yerel ölçekte demokratik katılım ve işbirliği ile göçün daha iyi yönetilebileceği düşüncesiyle önemli politikalar üretirken, ulusal ve uluslararası birçok organizasyona ev sahipliği yapmaktadır (Hameş, 2017).

Barcelona Belediyesinin çıkarmış olduğu göç planlarının ortak özelliği kültürel çeşitliliğin olması şehre olumlu bir katkı sunduğu şeklindeki bakış açısıdır. 2012-2015 yıllarında geliştirilen ve uygulamaya konan Göçmenlik Çalışma Planında açık bir şekilde "çeşitlilik artık dünyanın tüm büyük şehirlerinin doğasında olan bir özelliktir ve Barcelona da bir istisna değildir" demektedir. Burada Barcelona Belediyesi vatandaş topluluğunun çeşitliliğinden güç aldığını ve bu çeşitliliği kalkınma, yaratıcılık, yenilikçilik ve sosyal uyum, eşitlik ve barış içinde bir arada yaşam için yeni bir temel yapma yeteneğine bağlı olduğundan yine aynı plan içerisinde ele alınmaktadır. Ancak plan içerisinde bir takım kısıtlamalarında olması gerektiği ifade edilerek, kültürel çeşitliliğin teşviki, sınırsız olarak anlaşılması gerektiği gerektiğinde çeşitli noktalarda, kültürel çeşitliliğin "bireysel hakların kullanılmasını ihlal etmediği sürece" korunması gerektiği ve "toplum üzerine inşa edilen hukukun üstünlüğü" çerçevesine uyması şartıyla, her insan için kanun önünde eşitlik ilkesi ve temel demokratik değerler üzerine kurulması gerektiği Göçmenlik Çalışma Planında açıkça ifade edilmektedir (Garcés-Mascareñas, 2014).

Barcelona Belediyesi göçmen ve mültecilere yönelik en temel ihtiyaç olan barınma, beslenme, sağlık, eğitim, çalışma, kültürel ve toplumsal entegrasyon konusunda ihtiyaçlarının giderilmesi, kısacası göçün yönetimi konusunda farklı ve örnek politikalar yürütmektedir. Tabi bunları

yerine getirirken idari bir vesayet olmadan güçlü, yetkili ve ekonomik açıdan özerk bir yerel yönetim geleneğine sahip olmanın etkisiyle yapmaktadır. 1997 yılında Barselona Kent Konseyi tarafından şehre gelen göçmen ve mültecilerin, etnik azınlıkların barınma, beslenme, eğitim, sağlık, iş gibi sosyal ve ekonomik hayata entegrasyonunu sağlamak amacıyla 40 üyeli Barselona Belediye Göç Meclisi kurarak göçmenlere yönelik kurumsal yapılanması sürdürmektedir.

Sonuç olarak Barselona Belediyesi'nin eşitlik, çeşitliliğe saygı ve olumlu etkileşim prensipleri doğrultusunda ortaya koyduğu göçün yönetimine ilişkin başarılı sonuçlar veren politikaları, kısa zamanda İspanya içerisinde Granada ve Bask Bölgeleri başta olmak üzere Atina ve Cenevre dahil birçok Avrupa şehri tarafından örnek alınan uygulamalar olmuştur (citiesofmigration.ca).

GÖÇ YÖNETİMİNDE TÜRKİYE (GAZİANTEP, HATAY, SULTANBEYLİ) YEREL YÖNETİM ÖRNEKLERİ

Gaziantep Belediyesi Örneği

Gaziantep şehri 449.201 Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapmaktadır. Suriyeli sığınmacıların toplam nüfusa oranına bakıldığında Gaziantep'te %21 civarında göçmene ev sahipliği yaptığı ortaya çıkmaktadır. Bu nüfusla beraber Gaziantep'in toplam nüfusu 2.518. 565 kişi olduğu görülmektedir. Görüldüğü gibi Gaziantep ilinde mevcut nüfusla beraber yoğun bir göçmen nüfusunun olduğu görülmektedir. Genel bütçeden alınan yasal miktar ise vatandaş olan ve o ilde yaşayan kişi sayısına bakılarak verildiğinden Suriyeli sığınmacıları kapsamamaktadır. Gaziantep, Suriyeli sığınmacı kabul etmek zorunda kalması nedeniyle yerel düzeyde çeşitli kamusal hizmetlerin adil dağıtımını ve ihtiyacı karşılama sorunları daha açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Gaziantep, Türkiye'de sayısal olarak kayıt altına alınan Suriyeli sığınmacı sayısında İstanbul'dan sonra ikinci sıradaki il konumunda olduğu Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verilerine de yansımaktadır. Suriyeli sığınmacılar konusunda hem nüfusa oranla, hem sayısal olarak, hem de sınır ili olma özelliği açısından Gaziantep bu durumdan en çok etkilenen illerinden başından geldiğini söyleyebiliriz.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin kriz yönetimindeki rolüne dair örnekler, süreç içerisinde yeni bir kurumsal birimi ortaya çıkarmıştır. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi yerel düzeyde göçmenlere yönelik hizmetlerini 4 alan üzerinde inşa ettiği görülmektedir. Bunlar; eğitim, sağlık, istihdam ve güvenlik alanlarıdır. Suriyeli mültecileri sığınmacı olarak görmek yerine onların birer "misafir" olarak görülmesi topluma "entegrasyon"larının sağlanarak 'sosyal uyum' bağlamında değerlendirilmesi 'birlikte yaşam' şeklinde çerçevelenmektedir. Birlikte yaşam modelinin en önemli ayağını 'birlikte eğitim' oluşturmaktadır. Hem kamplara hem de Gaziantep şehrinin farklı mahallerine yerleşen mültecilerin eğitim-öğretim faaliyetleri yapılmaktadır. Bu bağlamda 'birlikte yaşam'ın gerçekleştirilmesi için mültecilerin çeşitli eğitim faaliyetleriyle Türkiye'deki hayata entegre olmalarının önündeki engellerin kaldırılması amaçlandığı ve bu modelde dil öğrenimine öncelik verildiği belirtilmektedir (Türkiye Belediyeler Birliği, 2020).

Türkiye'de diğer belediyelere örnek olabilecek ve doğrudan Suriye'den gelen sığınmacılara hizmet vermesi için Gaziantep Büyükşehir Belediyesine bağlı Ensar Toplum Merkezi açılmıştır (Anadolu Ajansı, 2020). Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7. Maddesinin (v) bendi gereğince merkez açarak göçmenlere yönelik faaliyetlerini yürütmektedir. İç savaş nedeniyle ülkelerinden kaçarak Gaziantep'e gelen sığınmacılara, eğitimden sağlığa, hukuki bilgilendirmeden evliliğe kadar hemen her alanda ücretsiz

danışmanlık hizmeti Ensar Toplum Merkezi tarafından verilmektedir. Bununla birlikte Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Kadın, Aile, Eğitim ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı bünyesinde kurulan Göç Yönetimi Şube Müdürlüğü kurarak il sınırlarında göçle ilgili faaliyetlerin yönetimi açısından belediyenin önemli ve diğer örnek olacak bir birimi haline geldiğini söylemek mümkündür.

Hatay Belediyesi Örneği

Türkiye’de Suriyeli sığınmacı göçünün 2011 yılından itibaren en ciddi ve doğrudan yaşayan illerden biri Hatay’dır. Suriye ile idari sınırı bulunması dışında komşu ülkeyle toplumsal ve ekonomik etkileşimin de yoğun olduğu yakın akrabalık ilişkilerinin bulunması etkileşimi sağlayan en önemli nedenlerin başında geldiğini söyleyebiliriz. Hatay’ın Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı nüfusunun %27’si oranında Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yaptığı gerçeği dikkate alındığında yerel düzeyde çeşitli kamusal hizmetlerin adil dağıtımı ve ihtiyacı karşılama sorunları da beraberinde gelmektedir (Kahraman, 2019). Hatay’da değişen yerel idari statü sebebiyle kentsel hizmet sunumunda yaşanan birçok problem mevcutken, Suriyeli göçmenlerin de çeşitli sorunlar yaşaması ve pek çok kentsel problemin çözümsüz kalması yönetsel kaos ortamının doğal bir sonucudur. Hatay’da yapılan araştırmalara göre; Suriyeli sığınmacı sayısının her geçen gün artması ve büyük bir kısmının kentsel alana dağılmış olması Hatay’da işsizliğin artmasıyla birlikte toplumsal gerilimi arttıran önemli konuların başında gelmektedir (Güngördü ve Kurtarir, 2016).

Hataylı yerel yöneticilerin değerlendirmeleri göz önüne alındığında Suriyeli göçmenlerin kalıcı olmasını istemedikleri, demografik ve ekonomik yapılarının bozulduğu, alt yapı ve sağlık hizmetlerinin kendi illerinde yaşayan Türk vatandaşları için olduğunu ve daha fazla göçmenin gelmesini istemedikleri görülmektedir (Kahraman, 2019). Buradan şu açıkça anlaşılabilir; Hatay Belediyesi yerel yöneticileri merkezi idare bütçe desteğine ihtiyaç duydukları ve yabancı göçmenler içinde ek kaynak verilmesi gerektiğini ifade etmektedir Söz konusu halen tartışmalı bir konu olmakla beraber yasal düzenleme gerektiği ortadadır. Bu sorun sadece Hatay Belediyesi’nin sorunu olmayıp Türkiye’deki tüm belediyelerin ortak sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sultanbeyli Belediyesi Örneği

Yerel yönetimler içerisinde STK’larla yaptığı işbirliği sonucu ile adından söz ettiren Sultanbeyli Belediyesi 2014 yılında Mülteciler ve Sığınmacılar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneğini kurarak ülkesinden ayrılmış ve uluslararası koruma ihtiyacı olan insanların sorunlarına çözüm aramak ve özellikle Suriyeli yerleşiklere hizmet etme konusunda karşılaştıkları problemleri çözmek amacıyla kurulmuştur.

Sultanbeyli ilçesi 2012’den bu yana, İstanbul’a gelen Suriyeli sığınmacıların en çok ilgi gösterdikleri ilçelerden birisidir. Sultanbeyli ilçesinde Mülteciler Derneği 2020 Ocak ayı istatistiklerine göre sistemde kayıtlı aile sayısı 6 bin 215 olup aile üyelerini içeren kişi sayısı ise 31 bin 510 kişidir. Dolayısıyla bir aile ortalama 5.06 kişiden oluşmaktadır. İkamet yeri fark etmeksizin tüm mültecilerin kayıtlarının alındığı ve başvuru doğrultusunda takibinin gerçekleştirildiği SUKOM sisteminde kayıt sayısı en fazla olan uyruk Suriyeli kişilerden oluşmaktadır. Buna göre 5995 Suriyeli aile ve 29183 Suriyeli kişi kayıtlı olduğu görülmektedir (Mülteciler Derneği, 2020).

Sultanbeyli ilçesinde göçmen ve sığınmacılara yönelik aktif olarak çalışan pek çok sivil toplum kuruluşu ve dernek bulunmaktadır. Sultanbeyli 2014 yılından beri Suriyeli nüfusuna yönelik

yapılan çalışmalarda pilot ilçe olarak yer aldığı ve Mülteciler ve Sığınmacılar Yardımlaşma Dayanışma Derneği ile bu hizmetleri sürdürmektedir.

Sultanbeyli Belediyesi göçmenlere yönelik faaliyetlerini yasal bir zemine oturtmak için sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yaparak sorunları çözmeye çalıştığı görülmektedir. Bilindiği gibi göç sonrası göç ile gelenlerin entegrasyonunun sağlanması ve sorunlarının çözümünde bu iki aktör çalışmalarda bulunmaktadır. Her iki aktörün çalışmalarında sahip olduğu avantajların yanı sıra ekonomik ve hukuksal birçok engellerle de karşılaşmaktadır. Bu durum göz önüne alındığında iki aktörün engelleri aşmak için işbirliği yapmaları gerekmektedir. Sultanbeyli Belediyesi ve Mülteciler Derneği karşılıklı çıkan engelleri aşmak için yasal bir durum olan işbirliği kurarak göçmenlere yardımcı oldukları ve faaliyet yürüttükleri görülmektedir. Bu model diğer belediyeler için emsal olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öten Sultanbeyli Belediyesi ve Mülteciler Derneği tarafından yürütülen birçok proje olup literatürde adından söz ettirmektedir. Göçmenlere yönelik en geniş hizmet sağlayan belediyelerden biri olan Sultanbeyli belediyesi ve kurulan dernek aslında belediyelerin göç sürecinde etkin rol almasının başarılı bir örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Görüldüğü gibi süreç yönetiminin yerel yönetimlerce de yapılması yerinde bir seçenek olduğunu söyleyebiliriz.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bu çalışmada göç yönetiminde yerel yönetimlerin rolünün ne olduğu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Türkiye'deki belediyelerde göçün hukuksal ve yönetsel sorunlarına değinilmeye çalışılmış, bu sorunlar ulusal mevzuat bağlamında irdelenmiştir. Bilindiği gibi artan göçler, belediyeleri, kent yaşamı üzerinde güvenlikten barınmaya, entegrasyondan istihdama, çevre sorunlarından altyapı yatırımlarına kadar birçok alanda zorlamaktadır. Bu zorlanmalara karşı belediyeler farklı baş etme stratejileri ve mücadele yöntemleri geliştirdikleri görülmektedir. Bazı belediyeler sorunları kendi kısıtlı imkânları çerçevesinde, bazıları da ulusal/uluslararası fon kaynaklarından faydalanarak çözmeye çalışmaktadır.

Türkiye'deki göç hareketlerini takip ve yönetme sorumluluğu Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne verilmesine rağmen göçmen ve sığınmacıların sorunlarıyla doğrudan muhatap olan yerel yönetimler özellikle belediyeler sürecin yasal olarak aktif bir aktörü olmadığı, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda yerel yönetimlere açık bir yetki ve sorumluluk verilmediği görülmektedir. Hâlbuki göçmenlerin yerel entegrasyonunda belediyelerin merkezi idarenin tercihine ve idari vesayetine bağlı kalınmadan göç, mülteci ve uyum politikalarını belirleyen asli kurumlar arasında sayılması gerekmektedir.

Her şeyin merkezden yürütüldüğü ve tek elden karara bağlandığı saf yönetim anlayışı günümüzde geçerli değildir ve kamusal hizmetlerin halka en yakın hizmet birimlerince verilmesi anlayışı giderek yaygınlaşmaktadır. Hatta merkezi idarenin yetkilerini azaltarak yerinden yönetimlerin daha da yetkilendirilmesine, güçlendirilmesine ve özerkleştirilmesine yönünde ciddi bir anlayış değişimi yaşanmaktadır. Tabi böyle anlayış değişimleri Türkiye'de yavaşta olsa yaşanırken yerinden yönetim uygulamasının bir takım sakıncaları söz konusu olduğundan merkezi yönetim yetkileri elinde bulundurma ve paylaşmamaktadır. Söz konusu sakıncalar ülkenin birlik ve bütünlüğünün bozulması riski ve ayrılıkçı fikirlere zemin oluşturacağı, bölgeler arası eşitsizlikleri arttırabileceği ve partizanlığın daha da fazla yaşanabileceği yönündeki görüşlerdir.

Dünya'da göç yönetiminde tecrübeli ve başarılı olan ülkelere bakıldığında yerel yönetimlerin sürecin en önemli aktörü olduğu görülmektedir. Aynı zamanda göçmenler nereye giderse gitsin

varılan şehirde mülteci ve göçmen sayısı artışa geçmesiyle beraber göçmenler konusunda yerel yönetimler inisiyatif aldıkları bilinen bir durumdur. Ancak inisiyatif alan belediyeler bir takım sorunlarla baş etmek durumunda kalmaktadır. Bunlar mevzuat, yönetsel, finansal (ekonomik), dil, profesyonel, nitelikli eleman eksikliği, eğitim, sağlık ve konut ve barınma sorunlardır. Bu sorunlar ve mevzuattaki belirsizlikler nedeniyle göçmenlere yönelik yardım ve çalışmalar yaparken belediyelerin endişelenmesine yol açmaktadır.

Bu hususta; yerel yönetimlere, kendilerini doğrudan doğruya ilgilendiren konularla ilgili planlama ve karar alma süreçleri içinde, olabildiği ölçüde, uygun bir zamanda ve biçimde danışılması, yerel yönetimlere kaynak sağlanmasında, sadece vatandaşlarına değil yabancıların da dâhil edilerek nüfus ve hizmet maliyetindeki artışların olabildiğince hesaba katılarak bütçelerin yeniden düzenlenmesi, yerel yönetimlerin gelir kaynaklarının, yerel yönetimlerin lehine ve onların merkeze olan bağımlılıklarını azaltacak şekilde artırılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- 5393 Sayılı Belediye Kanunu. (2020.01.05). Resmi Gazete (Sayı: 25874). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>
- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu. (2020.01.05). Resmi Gazete (Sayı: 25531). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf>
- 6458 Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Kanunu. (2020.01.05). Resmi Gazete (Sayı: 28615). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm>
- Adaş, S. (2019). Transition to Democracy in Spain. *İğdir İİBF Dergisi*, 4, ss. 1-16.
- Akarçay, P. (2017). Local Governments in Sweden. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (44), 371-381.
- Babaoğlu, C., ve Kocaoğlu, M. (2017). Kentli'sığınmacılar Meselesi ve Belediyeler. *Türk İdare Dergisi*, 485, 497-518
- Betts, A. (2011). *Global Migration Governance*. New York: Oxford University Press.
- Bıçkıtı, D., ve Sobacı, M. Z. (2011). Yerel yönetimden yerel yönetişime: Post-fordizm bağlamında yerel yönetimleri anlamak. *Yönetim Bilimleri Dergisi* 9(1), 217-233.
- Cities of Migration. (2020). Diversity Moves Frankfurt. Retrieved from Erişim adresi: https://citiesofmigration.ca/good_idea/diversity-moves-frankfurt/
- Council of Europe (Strasbourg). (2004). Foreigners' integration and participation in European cities: Proceedings, Stuttgart (Germany), 15 and 16 September 2003. Strasbourg: Council of Europe.
- Çakırer Özservet, Y. (2016). Uluslararası Göç, Yerel Yönetimler ve Toplumsal Uyum. *TBB İller ve Bölgeler Dergisi*, 1, 48-55.
- Çok Kültürlü İşler Ofisi (2020.04.05). Amt für multikulturelle Angelegenheiten (Çok Kültürlü İşler Ofisi). Erişim adresi: <https://frankfurt.de/service-und-rathaus/verwaltung/aemter-und-institutionen/amt-fuer-multikulturelle-angelegenheiten>
- Çukurçayır, M. A. (2013). Almanya'da Siyasal Sistemler ve Yerel Yönetimler. In M. Okçu ve H. Özgür (Eds.), *Dünya'da Yerel Yönetimler* (pp. 51-70). Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Daoudov, M. (2015). Türkiye'de Yabancıların Uyumunda Yerel Yönetimlerin Rolü. In Y. Bulut (Ed.), *Uluslararası Göç ve Mülteci Sorununun Çözümünde Kamu Yönetiminin Rolü* (pp. 39-64). Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Demirhan, Y., ve Aslan, S. (2015). Türkiye'nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, 23. doi:10.20493/bt.78101
- Durieux-Paillard, Sophie. 2011. 'Differences in language, religious beliefs and culture: the need for culturally responsive health services', in Bernd Rechel, Philipa Mladovsky, Walter Devillé, Barbara Rijks, Roumyana Petrova-Benedict, Martin McKee (eds.) *Migration and Health in the European Union*. Berkshire: McGrawHill Open University Press, 203-213.
- Erdoğan, M. (2017). "Kopuş"tan "Uyum"a Kent Mültecileri Suriyeli Mülteciler ve Belediyelerin Süreç Yönetimi: İstanbul Örneği. Marmara Belediyeler Birliği Yayını. İstanbul
- Garcés-Mascareñas, B. (2014). Local Integration Policies in Barcelona. KING In-depth Study n. 12/July 2014.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2020). Türkiye ve Göç, 01 Mayıs 2020 (Adope Dijital Edition). Ankara. Erişim adresi https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/Yayinlar/Kitaplar/turkiyevegoc_tr.pdf
- Göksü, O. (2019) Kamu Diplomasisi Perspektifiyle Gaziantep'in Suriyeli Mültecilere Yönelik Planları, Eylemleri ve Uygulamaları. Konya. Sebat Ofset Matbaacılık.

- Güngördü, Z., Kurtarir, E. (2016). Mülteciler ve Hatay'da geleceğin plansız inşası. *Göç Dergisi*, 4, 83-98. doi:10.33182/gd.v3i1.556
- Güven, A., Karkacier, A., Şimşek, T. (2017). Merkezileşme, Yerelleşme Tartışmaları Kapsamında Yerel Yönetimlerin Denetimi Sorunu. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 7(2), 189-208
- Hameş, Ö. (2017) "Göçün Yönetiminde Yerel Yönetimlerin Rolü: Barselona Örneği." 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu Isbn: 978-605-67575-8-7. Isbn: 978-605-67575-8-7 : 1234. Print.
- Human Rights Watch. (2015). "Geleceğimi hayal etmeye çalıştığımda hiçbir şey göremiyorum" Türkiye'deki Suriyeli mülteci çocukların eğitime erişiminin önündeki engeller–Kayıp nesil olmalarını önlemek. https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/turkey1115tu_web.pdf adresinden 3 Aralık 2017 tarihinde erişilmiştir.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2020). Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Web Sitesi. Erişim tarihi ve adresi 07.05.2020, (<https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>)
- International Organization for Migration (IOM), 2009. Developing a Public Health Workforce to Address Migrant Health Needs in Europe. <http://www.migrant-health-europe.org/> (Erişim Tarihi: 08.06.2016).
- Işıkkhan, V. (2019). Yerel Yönetimler Mevzuatı. In T. Tuncay (Ed.), *Yerel Yönetimler ve Sosyal Hizmet* (pp. 93-117). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Kahraman, S., Tanyıcı, Ş., Kutlu, Ö. (2019). Türkiye'de Yerel Yönetimler ve Yabancı Göçmenler. *Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(10), 44-67.
- Karapınar, S. İspanya'da Yerel Örgütlenme. *Türk İdare Dergisi*, s:211-228 <http://www.tid.gov.tr/makaleler/skarap.doc>
- Keleş, R. (1993). İspanya'da Yerinden Yönetim. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 2(4) Temmuz, s:11-22
- Kılıç, V. (2019). Tanzimat'tan Günümüze Belediyeler Ve Belediye Başkanlığı Uygulamaları. Bursa Ekin Yayınevi.
- Konuralp, E. (2019). İspanya'da Bölge Devleti Tarihsel Gelişimi, Yasal Düzeni ve Siyasal Yapılanışı. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 14 (1), 345-402. DOI: 10.17550/akademikincelemeler.474531
- Marmara Belediyeler Birliği (MMB) (2015), Kent Mültecilerine Hizmette Belediyelerin Rolü, Çalıştay Raporu, Kasım 2015, İstanbul.
- Nımer, M. (2019). Türkiye'deki Suriyeli Mültecilerin Türkçe Dil Eğitimi Deneyimleri ve Kurumsal Yapılar. <https://data2.unhcr.org> web sitesinden erişildi.
- <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/72662> Erişim Tarihi: 01.06.2020
- Perruchoud, R., Redpath – Cross, J. (2019). Göç Terimleri Sözlüğü (2. Baskı). Uluslararası Göç Örgütü (IOM). Erişim Tarihi 05 Mayıs 2020 <https://www.iom.int/key-migration-terms>
- Sancakdar, O., Us, E., Turhan, M. K., Önüt, L. B., ve Seyhan, S. (2017). *İdare Hukuku Teorik Çalışma Kitabı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Sandıklı, A., ve Kaya, E. (2013). Barış Kavramına Yönelik Teorik Yaklaşımlar ve Küresel Yönetişim. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(23), 59-79.
- Şahin, Ş. (2019). Yerel Yönetimlerin Göçmenlere Yönelik Politikaları, İstanbul Sultanbeyli Belediyesi Örneği. (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Şaylan, M. C. (2018). Mahalli müşterek ihtiyaç kavramı / The concept of local common needs. (Yüksek Lisans), Marmara Üniversitesi, İstanbul. (532943)
- Şengül, H. T. (2019). Yerel Yönetim Kuramları. In F. Güneş (Ed.), *Kent Sosyolojisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Stadelman, K. T. M. (2012). *Cities of Migration*. Toronto: Maytree Foundation.
- OECD (2018), *Working Together for Local Integration of Migrants and Refugees in Barcelona*, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/9789264304062-en>
- Orhan, O., Gündoğar, S.S. (2015). Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri (ORSAM Rapor No: 195). Ankara: ORSAM ve TESEV.
- Ökmen, M., Parlak, B. (2015). *Yerel Yönetimler: Kuram Ve Uygulamada Küresel Ve Ulusal Konular ve Sorunlar* (4 Ed.). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Özer, M. A., ve Akçakaya, M. (2014). *Yerel Yönetimler Teorik Boyut*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Özgüzel, S., Çakır, C., ve Çetintürk, V. E. (2017). Mültecilerin Uyum Sorununda Yerel Yönetimler; Hollanda Örneğinden Alınabilecek Dersler. Paper presented at the 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu (Kaysem 11) "Uluslararası Göç Ve Mülteci Sorununun Çözümünde Kamu Yönetiminin Rolü", Elazığ.
- Özülke, F. (2015, 14.05.2020). "Yönetim"den "Yönetişim"e Kavramsal Bir Değişim Yolculuğu. Retrieved from <http://fusunozulke.com/yonetimden-yonetisime-kavramsal-bir-degisim-yolculugu/>
- Özservet, Y. Ç. (2015). Göçmen Çocukların Şehre Uyumu ve Eğitim Politikası. In Y. Bulut (Ed.), *Uluslararası Göç ve Mülteci Uyumu Sorununda Kamu Yönetiminin Rolü* (pp. 93-113). Kocaeli: Umutttepe Yayınları.
- Tamer, M., ve Birvural, A. (2017). Mültecilerin Uyum Sürecinde Yerel Yönetimler Ve Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü. [The role of local

- governments and non-governmental organizations in adoption of refugees]. TURAN : Stratejik Arastirmalar Merkezi, 9(35), 21-27. doi:<http://dx.doi.org/10.15189/1308-8041>
- Tataroğlu, M. (2013). Avusturya Cumhuriyeti. M. Okçu, ve H. Özgür içinde, Dünya'da Yerel Yönetimler (s. 71-108). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Toksöz, F., Özgür, A. E., Uluçay, Ö., Koç, L., Atar, G., ve Akalın, N. (2009). Yerel Yönetim Sistemleri Türkiye ve Fransa, İspanya, İtalya, Polonya, Çek Cumhuriyeti. Retrieved from İstanbul:
- Tuncay, T. (2019). Yerel Yönetimlerin Mülteci Hizmetleri. In T. Tuncay (Ed.), Yerel Yönetimler ve Sosyal Hizmet (pp. 117-141). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Türkoğlu, İ. (2009). Yerel Yönetimlerde Mali Reform Arayışları: Türkiye'de Belediyelerde Mali Özerklik Ve Belediye Başkanlarının Mali Özerklik Algılaması. Ankara: Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayını.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Mülteci Hakları Alt Komisyonu. (2018). Göç ve Uyum Raporu. Erişim adresi: https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.mv_goruntule?pTutanakId=20541
- Ulusoy, A., ve Akdemir, T. (2017). Mahalli İdareler Teori-Uygulama-Maliye (10 ed.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

